

УДК 725.711.55

В. А. НИКОЛАЄНКО, М. О. РУДЕНКО

Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка

ПРИНЦИПИ АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ БУДИНКІВ І СПОРУД В УМОВАХ СКЛАДНОГО РЕЛЬЄФУ (НА ПРИКЛАДІ КАР'ЄРІВ)

У статті визначаються основні принципи архітектурно-планувальної організації громадських будинків і споруд в умовах складного рельєфу (на прикладі кар'єрів).

принцип, антропогенне середовище, кар'єр

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Інтенсивний розвиток гірничовидобувної промисловості, збільшення обсягів видобутку корисних копалин призводить до порушення і неможливості використання значних земельних площ як у містах, так і поза ними. Чимало земель у центральних частинах міст та за їх межами стають непридатними під будівництво, організацію рекреаційних зон тощо. Ідея використання під будівництво рекультивованих територій набуває поширення у сучасній архітектурі, тому необхідність аналізу та подальшої розробки принципів архітектурної організації будівельних об'єктів на порушених територіях набуває актуальності.

АНАЛІЗ ПУБЛІКАЦІЙ

Різними аспектами архітектурного проектування та будівництва на порушених територіях займалися: І. В. Лазарева, Г. В. Тищенко, Ю. А. Бондар, О. В. Чемакіна та ін.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Визначення принципів архітектурно-планувальної організації громадських будинків і споруд на території рекультивованих кар'єрів потребує урахування наступного ряду аспектів:

- містобудівний: впровадження ефективного використання міської території, збереження архітектурної цілісності міста та ліквідація непридатних для будівництва територій;
- екологічний: поліпшення екологічного стану території міста, забезпечення екологічного захисту територій від шкідливих факторів, збереження природних ресурсів тощо [3];
- соціальний: забезпечення мешканців міста місцями громадської активності;
- ландшафтний: забезпечення реновації порушених територій [7];
- інженерно-технічний: відновлення мережі міського транспорту та інженерних комунікацій.

При характеристиці різноманітних систем принципи відображають суттєві характеристики, що відповідають за правильне функціонування системи, без яких вона не виконувала б свого призначення [1]. Опираючись на вимоги, фактори впливу на систему та теоретичну модель, можна виділити основні принципи формування громадських будинків і споруд в умовах складного штучного рельєфу.

Для проблеми, що розглядається, було виділено п'ять основних принципів: функціональної доцільності, раціонального використання територіального ресурсу, екологічної стійкості, соціально-економічної доцільності, взаємодії з антропогенним та природним середовищем. Ці принципи можна розглядати як задачі, поставлені перед архітектором, кожна з них відіграє роль у формуванні об'єкта [5].

Принцип функціональної доцільності сформовано на основі аналізу досвіду та тенденцій проектування громадських будинків і споруд в умовах складного штучного рельєфу. Він передбачає раціональний вибір функції, яка планується надаватися території [8].

Це стосується і вибору типу рекультивациі: сільськогосподарського, рекреаційного, природоохоронного або будівельного напрямку. У разі звернення до будівельної рекультивациі під цей принцип також підпадає вибір типології будівлі, яка планується до будівництва.

Принцип раціонального використання земельного ресурсу розглядає кар'єр як порушені території, що розривають внутрішні транспортні зв'язки та містобудівну цілісність міста. Він передбачає першочергову забудову на території міського центру та під центрів, далі – периферії, стосовно ж заміських територій, то будівельна рекультивация не завжди є доцільною для них. Основа даного принципу – включення до міських територій порушених земель, що приведе до покращення функціонально-планувальної структури міста.

Принцип екологічної стійкості набуває все більшої популярності серед усіх сфер будівництва. Він передбачає застосування екотехнологій у запроектованому будинку, а саме – прийомів планування сонячного дому, використання відновлюваних джерел енергії, місцевих матеріалів, обвалювання північної сторони будівлі матеріалами з відвалів, використання озеленення та ін. [2]. За мету ставиться покращення екологічного стану міста, захист території від шкідливих природних та антропогенних чинників: різних типів ерозії, порушення цілісності біосистем тощо [9]. Проблема реновациі порушених територій підпадає під концепцію сталого розвитку ООН і розглядається як один з основних напрямків збереження навколишнього середовища.

Принцип взаємодії з антропогенним та природним середовищем полягає у гармонійному вписанні будівлі у порушені території: відновлення природних ресурсів і разом з тим розширення антропогенної структури [6]. Принцип звертає увагу на необхідність враховувати вплив виробництва на навколишнє середовище, не допускати перевищення порогів стійкості екологічних систем, щоб не викликати незворотних процесів у природі, здатних призвести до її деградації.

Принцип соціально-економічної доцільності полягає у вивченні особливостей попиту у сфері послуг, які планується надавати для запобігання зниження економічної ефективності будинку чи споруди. Функціонально-просторова організація будівлі повинна відповідати соціально-економічним вимогам для запобігання дострокового старіння будинку. Відміни в характері способу життя, функціонування та розвиток господарства в межах однієї країни обумовили проблему її поділу, районування. Районування є могутнім методом наукового аналізу і синтезу складних явищ і об'єктів, їх прогнозування, планування і управління ними; це процес, що дозволяє глибше зрозуміти особливості розміщення досліджуваних об'єктів та їх територіальної організації.

Економічний і соціальний розвиток – це процес, спрямований на раціональне використання місцевих природних і трудових ресурсів, ефективний розвиток економічного потенціалу певної території, розвиток соціальної інфраструктури, сфери послуг для населення, виробництво товарів народного споживання, забезпечення охорони навколишнього середовища. Системний економічний і соціальний розвиток спрямований на досягнення економічної і соціальної ефективності, передбачаючи підвищення продуктивності суспільної праці, виробництво продукції з найменшими затратами, підвищення життєвого рівня населення. Отже, необхідним є врахування потреб різних соціальних груп суспільства для розуміння доцільності будівництва а даному регіоні, вигоди від такого будівництва (рис.).

ВИСНОВОК

Визначено основні принципи архітектурно-планувальної організації громадських будинків і споруд на території рекультивованих кар'єрів. При визначенні основних принципів необхідним є врахування вимог, що ставляться до системи, факторів впливу на неї, теоретичної моделі та приведенного ряду аспектів.

Визначено наступні принципи: функціональної доцільності, раціонального використання територіального ресурсу, екологічної стійкості, соціально-економічної доцільності, взаємодії з антропогенним та природним середовищем. Ці принципи можна розглядати, як задачі, поставлені перед архітектором, кожна з них відіграє роль у формуванні об'єкта.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Блауберг, И. В. Становление и сущность системного подхода [Текст] / И. В. Блауберг, Э. Г. Юдин. – М. : Наука, 1973. – 271 с.

ПРИНЦИПИ	ОСОБЛИВОСТІ
ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ДОЦІЛЬНОСТІ	Відповідність функціональної спрямованості освоєння порушених територій до містобудівних та природно-кліматичних факторів.
РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО РЕСУРСУ	Підвищення ефективності функціонального використання порушених територій шляхом реалізації її містобудівного потенціалу і потенціалу її містобудівних зв'язків. Вдосконалення функціонально-планувальної організації міста на основі включення в неї порушених територій.
ЕКОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ	Поліпшення екологічного стану території міста, забезпечення екологічного захисту територій від шкідливих чинників. Збереження природних ресурсів, реновація порушених територій та ін.
ВЗАЄМОДІЇ З АНТРОПОГЕННИМ ТА ПРИРОДНИМ СЕРЕДОВИЩЕМ	Вдосконалення функціонально-планувальної організації міста шляхом включення в неї порушених територій; в тому числі в систему міських центрів, рекреаційних зон, тощо.
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДОЦІЛЬНОСТІ	Економічне та соціальне обґрунтування застосованих способів рекультивації у даній ситуації. Вирішення проблем соціального та економічного характеру на міському рівні.

Рисунок – Принципи проектування громадських будинків в умовах складного штучного рельєфу.

2. Вязовская, А. В. Теория освоения архитектуры ландшафтом [Текст] / А. В. Вязовская // Международная научно-техническая конференция студентов : Сборник докладов (15–19 марта 2010 г.) / Моск. гос. строит. ун-т. – М. : МГСУ, 2010. – С. 208–212.
3. Гозак, А. П. «Культурная экология» Реймы Пиетили. – В кн. : Архитектура Запада. 3. Противоречия и поиски 60–70-х годов [Текст] / А. П. Гозак. – М. : Стройиздат, 1983. – С. 104–115.
4. Крупеников, И. А. Некоторые проблемы рекультивации земель (создание новых культур ландшафтов) [Текст] / И. Крупеников, А. Холмецкий. – М. : Знание, 1999. – 48 с.
5. Лаврик, Г. И. Методологические основы районной планировки. Введение в демоэкологию [Текст] : учебник : допущено УМО / Г. И. Лаврик. – Белгород : ОАО «Белгород. обл. тип.», 2007. – 116 с.
6. Мамаева, Е. Т. Рекультивація міських земель, порушених будівництвом на Уралі [Текст] / Е. Т. Мамаева // Екологічні аспекти оптимізації техногенних ландшафтів / Под ред. УНЦ АН СРСР. – Свердловськ : УНЦ АН СРСР, 1984. – С. 57–62.
7. Саймондс, Джон Ормсби. Ландшафт и архитектура [Текст] / Джон Ормсби Саймондс. – М. : Изд-во литературы по строительству, 1965. – 193 с.
8. Сухова, С. В. Многофункциональные городские объекты на историко-промышленных территориях (на примере центральной части г. Нижний Тагил Свердловской области) [Электронный ресурс] / С. В. Сухова, Н. А. Усик // Архитектон: известия вузов. – 2010. – № 30 (Приложение). – Режим доступа : http://archvuz.ru/2010_22/49. – Загл. с экрана.
9. Щербань, В. К. Ландшафт и архитектура города [Текст] / В. К. Щербань. – К. : Будівельник, 1987. – 87 с.

Получено 18.02.2014

В. А. НИКОЛАЕНКО, М. А. РУДЕНКО
ПРИНЦИПЫ АРХИТЕКТУРНО-ПЛАНИРОВОЧНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ
ОБЩЕСТВЕННЫХ ЗДАНИЙ И СООРУЖЕНИЙ В УСЛОВИЯХ СЛОЖНОГО
РЕЛЬЕФА (НА ПРИМЕРЕ КАРЬЕРОВ)

Полтавский национальный технический университет им. Ю. Кондратюка

В статье приводятся основные принципы архитектурно-планировочной организации общественных зданий и сооружений в условиях сложного рельефа (на примере карьеров).

принцип, антропогенная среда, карьер

VLADIMIR NIKOLAIENKO, MARIA RUDENKO
PRINCIPLES OF ARCHITECTURAL DESIGN OF PUBLIC BUILDINGS IN THE
COMPLEX TERRAIN (FOR EXAMPLE, QUARRIES)
Y. Kondratyuk Poltava National Technical University

This article presents the basic principles of civil buildings and structures architectural – planning organization in challenging terrain (on the example of quarries).

principle, the built environment, the quarry

Николаенко Володимир Анатолійович – доктор архітектури, професор, завідувач кафедри дизайну архітектурного середовища та містобудування Полтавського національного технічного університету ім. Ю. Кондратюка. Наукові інтереси: дослідження проблем розвитку дизайну архітектурного середовища та містобудування.

Руденко Марія Олександрівна – аспірант кафедри дизайну архітектурного середовища та містобудування Полтавського національного технічного університету ім. Ю. Кондратюка. Наукові інтереси: дослідження тенденцій сучасного розвитку дизайну архітектурного середовища та містобудування.

Николаенко Владимир Анатольевич – доктор архитектуры, профессор, заведующий кафедрой дизайна архитектурной среды и градостроительства Полтавского национального технического университета им. Ю. Кондратюка. Научные интересы: исследование проблем развития дизайна архитектурной среды и градостроительства.

Руденко Мария Александровна – аспирант кафедры дизайна архитектурной среды и градостроительства Полтавского национального технического университета им. Ю. Кондратюка. Научные интересы: исследования тенденций современного развития дизайна архитектурной среды и градостроительства.

Nikolaienko Vladimir – Doctor of Architecture, Professor, the Head of Architectural Environment Design and Urban Planning Department, Y. Kondratyuk Poltava National Technical University. Scientific interests: development research architectural environment design and urban planning.

Rudenko Maria – post-graduate student, Architectural Environment Design and Urban Planning Department, Y. Kondratyuk Poltava National Technical University. Scientific interests: study of current trends architectural environment design and urban planning.